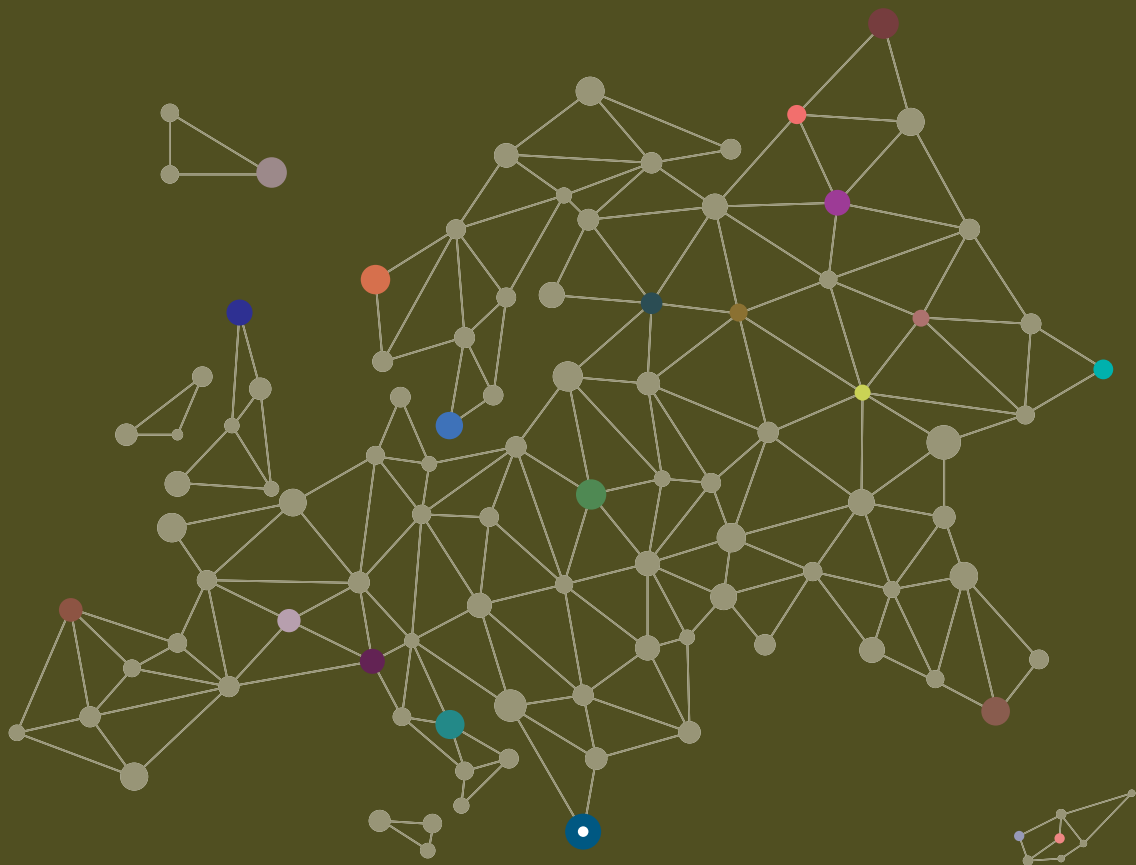


ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2018



20 Χρόνια
ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ
ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ **2018**



ΟΜΑΔΑ ΕΤΗΣΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ 2018

Στην προετοιμασία της Ετήσιας Έκθεσης 2018 συνέβαλε το σύνολο του προσωπικού του Συνηγόρου του Πολίτη

Ειδικότερα καθήκοντα ανέλαβαν οι εξής:

Σχεδιασμός, συντονισμός, γενική επιμέλεια έκδοσης,
Κεντρική συντακτική ομάδα: **Ζωή Καραμήτρου, Ευανθία Μπενέκου**

Επιστημονική επεξεργασία κειμένων:

Αριστείδης Αλέστας, Σωτήρης Ασημάκης, Βίκυ Βασιλαντωνοπούλου, Νίκος Δουλαδής, Σπύρος Ευαγγελάτος, Βέρα Θεοφυλάκτου, Μαρία Κετσιτζίδου, Ισαβέλλα Μονιούδη, Αλεξάνδρα Μοσκοπούλου, Αγγελική Πανοπούλου, Στέργιος Πρεβέντης, Θάλεια Ρουκουνάκη, Ελενα Σταμπουλή, Μιχάλης Τσαπόγας, Χρύσα Χατζή

Ανάκτηση, σύνθεση και επεξεργασία στατιστικών στοιχείων:

Ηλίας Βουρόπουλος, Δημήτρης Βράζος, Μαρία-Αριστεά Καλαματιανού

Σχολιασμός στατιστικών στοιχείων

Ίων Σαγιάς

Η **Ετήσια Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη** για το **2018**

διατίθεται στην πλήρη της μορφή στην ιστοσελίδα της Αρχής:

www.synigoros.gr

Η **Ετήσια Έκθεση του 2018** τυπώθηκε τον Μάρτιο του 2019

στο **Εθνικό Τυπογραφείο** σε 700 αντίτυπα

Επιμέλεια κειμένων:

Από την Εταιρεία ΣΥΝΘΕΣΗ: **Μαρία Ζιώγου**

Layout:

Ιωάννης Πανδής / jpandis@hotmail.com

Συνήγορος του Πολίτη

Χαλκοκονδύλη 17, 104 32 Αθήνα

Τηλ: (+30) 213 1306 600

www.synigoros.gr

ISSN: 1 108 8206

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ετήσια Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη για το έτος 2018.....	3
Εισαγωγή	17
Η ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ	19
Η ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2018	24
Η ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ	26
1. Πλήθος αναφορών και θεματικές.....	26
2. Γεωγραφική κατανομή και εποχικότητα κατάθεσης αναφορών.....	28
3. Επισκεψιμότητα ιστοσελίδας – Κοινωνικά δίκτυα – Τηλεφωνικό κέντρο ...	30
4. Αναρμοδιότητες και αποτελεσματικότητα της διαμεσολάβησης	33
5. Η «ακτινογραφία» της κακοδιοίκησης	34
6. Φορείς κακοδιοίκησης	35
α) Υπουργεία	36
β) Τοπική Αυτοδιοίκηση	36
γ) ΝΠΔΔ	38
Αντί συμπερασμάτων	39
Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΩΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	41
Κεντρικός Θεματικός Φάκελος	41
1. Επιστροφές αλλοδαπών.....	43
Εισαγωγή και νομικό πλαίσιο	43
1.1. Συνοπτική παρουσίαση του εξωτερικού ελέγχου επιστροφών	45
1.2. Χρηματοδότηση, οργάνωση και δικτύωση της δράσης του εξωτερικού ελέγχου επιστροφών	46
1.3. Αριθμητικά στοιχεία επιστροφών και κρατουμένων σε Προαναχωρησιακά Κέντρα	46
1.4. Επισκέψεις σε Προαναχωρησιακά Κέντρα – Προβλήματα διοικητικής κράτησης κατά τη διαδικασία επιστροφών	47
1.5. Εξωτερικός έλεγχος σε επιχειρήσεις επιστροφών/ επανεισδοχών πολιτών τρίτων χωρών	48
1.6. Κοινές ευρωπαϊκές επιχειρήσεις αεροπορικής απομάκρυνσης	49
1.7. Επιχειρήσεις επανεισδοχής στην Τουρκία.....	49
1.8. Συμπερασματικά	50
2. Πρόληψη βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας	50
Εισαγωγή	51
2.1. Αυτοψίες και θεσμικές παρεμβάσεις	52
2.1.1. Φυλακές - Αυτοψίες	52
2.2. Ειδικά θέματα που αναδείχθηκαν κατά το 2018	52
2.2.1. Κίνδυνος επανάληψης φαινομένων υπερπληθυσμού	52
2.2.2. Πλημμελής αντιμετώπιση περιστατικών βίας μεταξύ κρατουμένων.....	53
2.2.3. Φθορά υποδομών και αδυναμία επισκευών.....	53
2.2.4. Πρόοδοι και δυσχέρειες στο επισκεπτήριο.....	54
2.2.5. Αιτιολογία απόρριψης αδειών.....	54

2.2.6. Θέσεις εργασίας	55
2.2.7. Σχολεία	55
2.2.8. Δυνατότητες ψυχαγωγίας, απασχόλησης και κατάρτισης	56
2.2.9. Νομολογιακές, νομοθετικές και οργανωτικές εξελίξεις	56
2.3. Κρατητήρια Ελληνικής Αστυνομίας και Λιμενικού Σώματος	57
2.3.1. Αυτοψίες	57
2.3.2. Έλλειψη προαυλισμού και ακαταλληλότητα για μακρά κράτηση	57
2.3.3. Φρούρηση και διαχωρισμός κρατουμένων	57
2.3.4. Χωρητικότητα και καθαριότητα	58
2.4. Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης Αλλοδαπών	58
2.4.1. Αυτοψίες	58
2.4.2. Ιατρικές υπηρεσίες, εντοπισμός και αντιμετώπιση μεταδοτικών νοσημάτων ...	58
2.5. Ψυχιατρικός εγκλεισμός	59
2.5.1. Αυτοψίες	59
2.5.2. Συχνότητα και κατανομή ακούσιων εισαγωγών	59
2.5.3. Περιοριστικά μέτρα	59
2.5.4. Ενημέρωση των ασθενών για τα δικαιώματά τους	60
2.5.5. Προβλήματα στελέχωσης και υποδομών	60
2.5.6. Μετανοσοκομειακές Δομές Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης	60
2.5.7. Θεσμική παρέμβαση για τη διαδικασία αναγκαστικής εξέτασης	60
2.6. Ιδρύματα κλειστής φροντίδας ατόμων με αναπηρία	61
2.7. Συνεργασίες και διεθνής παρουσία	62
2.7.1. Δικτύωση Εθνικών Μηχανισμών Πρόληψης	62
2.7.2. Συνεργασίες - Επισκέψεις	62
3. Διερεύνηση περιστατικών αυθαιρεσίας προσωπικού Σωμάτων Ασφαλείας και Καταστημάτων Κράτησης	63
Εισαγωγή	63
3.1. Στατιστικά δεδομένα	64
3.2. Παρακολούθηση ενεργειών της διοίκησης	65
3.2.1. Αναπομπή για συμπλήρωση	65
3.2.2. Μη αξιοποίηση αποδεικτικών στοιχείων	65
3.2.3. Εσφαλμένη αξιολόγηση / εκτίμηση αποδεικτικών μέσων	66
3.2.4. Παράνομη / παράτυπη χρήση όπλου	67
3.2.5. Μη αξιοποίηση ή μη λήψη ιατροδικαστικών εξετάσεων και μαρτυριών ...	68
3.2.6. Εγγυήσεις αμεροληψίας διενεργούντων τη διοικητική εξέταση	68
3.2.7. Διερεύνηση ρατσιστικού κινήτρου	69
3.2.8. Περιστατικά κατά τη διενέργεια αστυνομικού ελέγχου	69
3.3. Γενικές επισημάνσεις-παρατηρήσεις	70
3.4. Διενέργεια αυτοτελούς διερεύνησης από τον Μηχανισμό	73
3.4.1. Για την καταστολή επεισοδίων στη Μόρια Λέσβου	73
3.4.2. Για κακοποίηση αλλοδαπών στο Προαναχωρησιακό Κέντρο Ταύρου	73
3.4.3. Για κακές συνθήκες κράτησης στη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής ...	74
3.5. Εκ νέου διερεύνηση σε περίπτωση καταδικαστικής απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ...	74
3.6. Συμμόρφωση με την απόφαση Zontul κατά Ελλάδος του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	74
3.7. Συμμόρφωση με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων	

	του Ανθρώπου Μακαρατζής (2001, 2004), Καραγιαννόπουλος (2007), Celniku (2007), Μπέκος – Κουτρόπουλος (2005), Πετροπούλου – Τσακίρη (2007) Ζελίλοφ (2007) και Galotskin (2010) – Εξέταση εκ νέου πειθαρχικής διερεύνησης περιστατικών αυθαιρεσίας	76
4.	Δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες	78
	Εισαγωγή	78
4.1.	Προσβασιμότητα στα νέα κτίρια	80
4.2.	Αυθαίρετη δόμηση	81
4.3.	Δελτίο Στάθμευσης για ΑμεΑ	83
4.4.	Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις – Προσβασιμότητα σε κοινόχρηστους χώρους. ...	84
4.5.	Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μαθητών Επαγγελματικών Λυκείων που πάσχουν από σοβαρές παθήσεις.....	85
4.6.	Φορολογική αντιμετώπιση προνοιακών επιδομάτων	87
4.6.1.	Προσμέτρηση των προνοιακών επιδομάτων στο φορολογητέο εισόδημα..	87
4.6.2.	Προνοιακό επίδομα κρατούμενων ΑμεΑ.....	88
4.7.	Εξαίρεση κατηγοριών ατόμων με αναπηρία από την απαλλαγή υποχρέωσης καταβολής της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης	89
4.8.	Απαλλαγή επιβατικών αυτοκινήτων από τα τέλη ταξινόμησης	89
4.9.	Καταλογισμός αχρεωστήτως εισπραχθεισών παροχών, λόγω προσαύξησης οικογενειακών βαρών, σε χαμηλοσυνταξιούχους λόγω αναπηρίας.....	90
4.10.	Χορήγηση προνοιακών παροχών σε υπερήλικες και άτομα με αναπηρία όταν δεν λαμβάνουν σύνταξη λόγω οφειλών στα άλλοτε ταμεία του ΟΑΕΕ, του ΕΤΑΑ και στον ΟΓΑ.....	91
4.11.	Επανεξέταση γνωματεύσεων του ΚΕΠΑ για αποκατάσταση ασφαλιστικών, προνοιακών και άλλων δικαιωμάτων	92
4.12.	Μεταμόσχευση συμπαγών οργάνων ως δευτερεύουσας νόσου επειδή χρονικά έπεται της αιτίας που την προκάλεσε	92
4.13.	Περιπτώσεις ασφαλιστικής αναπηρίας	92
5.	Δικαιώματα του παιδιού	93
	Εισαγωγή	93
5.1	Θεσμικές παρεμβάσεις και συνεργασίες με φορείς	94
5.1.1.	Θεσμικές παρεμβάσεις για την προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού ..	94
5.1.2.	Συνεργασίες με φορείς και συμμετοχή σε συλλογικά όργανα – Δικτύωση για την προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού.....	96
5.1.3.	Δικτύωση για την προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού σε ευρωπαϊκό επίπεδο	97
5.2.	Παιδιά που μετακινούνται – Παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες.....	98
5.2.1.	Μηχανισμός και Δίκτυο για τα Δικαιώματα των Παιδιών που Μετακινούνται ...	98
5.2.2.	Θεσμικές παρεμβάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη στο πλαίσιο της προάσπισης των Δικαιωμάτων των Παιδιών που Μετακινούνται	99
5.2.3.	Επισκέψεις σε δομές υποδοχής παιδιών για τη διάγνωση των προβλημάτων.....	101
5.2.4.	Στόχοι του Δικτύου για το επόμενο χρονικό διάστημα	102
5.3.	Επικοινωνία του Συνηγόρου με παιδιά	103
5.4.	Συμμετοχή στον Εθνικό Μηχανισμό Εκπόνησης, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης Σχεδίων Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού – Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.....	104

5.5.	Συνήγορος του Πολίτη και Βουλή των Εφήβων	104
5.6.	Παραγωγή ενημερωτικού υλικού για παιδιά.	104
6.	Ίση μεταχείριση	105
	Εισαγωγή	105
6.1.	Διακρίσεις στην απασχόληση και την εργασία: Η ενεργή παρουσία του Συνηγόρου στις εργατικές διαφορές	106
6.1.1.	Σεξουαλική παρενόχληση	107
6.1.2.	Μονομερής δήλωση εργοδότη περί οικειοθελούς αποχώρησης εγκύου εργαζόμενης	108
6.2.	Η απαγόρευση διακρίσεων στο πεδίο παροχής αγαθών και υπηρεσιών. ...	108
6.2.1.	Μεροληπτική αντιμετώπιση και εντέλει διάκριση αντιμετωπίζεται σε αναφορά σχετικά με την απαγόρευση πρόσβασης σε οργανωμένη δημοτική παραλία (στη Λέσβο) σε υπηκόους τρίτων χωρών αιτούντων άσυλο στη χώρα μας	109
6.3.	Νέες έννοιες διακρίσεων στον Ν. 4443/2016	109
6.3.1.	Η πολλαπλή διάκριση	110
6.3.1.1.	Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την πρόσληψη πτυχιούχου ψυχολόγου ορφανοτροφείου. Ειδικότερα, στα απαιτούμενα προσόντα προβλεπόταν, μεταξύ άλλων, ότι οι υποψήφιοι έπρεπε να είναι θηλυκού γένους και ηλικίας από 25-40 ετών.	110
6.3.2.	Η διάκριση λόγω σχέσης με πρόσωπο που φέρει προστατευόμενο χαρακτηριστικό.	110
6.3.2.1	Αναφορά εκπαιδευτικού που αιτήθηκε την ανανέωση της απόσπασής του, την οποία είχε ζητήσει προκειμένου να παρέχει την κατάλληλη και εξειδικευμένη φροντίδα στο τέκνο του που έπασχε από χρόνια πάθηση ..	111
6.3.3.	Η κοινωνική κατάσταση	111
6.3.3.1.	Ο Συνήγορος επικαλείται την «κοινωνική κατάσταση» ως συνθήκη αποκλεισμού που παραβιάζει τη νομοθεσία για την απαγόρευση των διακρίσεων και παρεμβαίνει προς τον ΟΑΕΔ για τη μη εγγραφή στα μπρώα ανέργων προσώπων που δεν διαθέτουν μόνιμη κατοικία (πρόσφυγες, αιτούντες πολιτικό άσυλο, γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής ή σεξουαλικής βίας, άστεγοι ή/και προσωρινά φιλοξενούμενοι).	112
6.3.4.	Η πρόβλεψη για τις εύλογες προσαρμογές του εργοδότη σε περίπτωση αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης	113
6.3.4.1.	Εργαζόμενη που πάσχει από σκλήρυνση κατά πλάκας και απολύθηκε από μεγάλη εταιρεία	113
6.4.	Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και η απαγόρευση των διακρίσεων	114
6.5.	Φορολογική ισότητα των φύλων – Υποχρέωση των συζύγων να υποβάλλουν κοινή φορολογική δήλωση	114
7.	Ο Συνήγορος του Πολίτη ως φορέας εφαρμογής των αρχών της καλής νομοθέτησης.	115
	Ειδικές Θεματικές Ενότητες	119
1.	Κοινωνική ασφάλιση	122
	Συνοπτική παρουσίαση.	122
1.1.	Ενημέρωση των ασφαλισμένων για τον τρόπο υπολογισμού των ποσών που τους επεστράφησαν ως αχρεωστήτως	

	παρακρατηθείσες εισφορές ασθένειας	123
1.2.	Διαφοροποίηση στη χορήγηση παροχών των συνταξιούχων οι οποίοι έχουν ποσοστό αναπηρίας 80% και είναι δικαιούχοι του ΕΚΑΣ σε σχέση με την ίδια κατηγορία συνταξιούχων που λαμβάνουν τα αντισταθμιστικά μέτρα ..	124
1.3.	Επιστροφή ποσού που καταβλήθηκε για εξαγορά χρόνου στρατιωτικής θητείας λόγω πλάνης που δημιουργήθηκε με υπαιτιότητα της διοίκησης ...	125
1.4.	Διόρθωση της κράτησης Ειδικής Εισφοράς Συνταξιούχων Επικουρικής Ασφάλισης του Ν. 3986/2011 (υπέρ ΑΚΑΓΕ) στις επικουρικές συντάξεις	125
1.5.	Μείωση του επιτοκίου που επιβάλλεται στις περιπτώσεις επιστροφής αχρεωστήτως καταβληθεισών μερισμάτων στο Μετοχικό Ταμείο Στρατού. .	126
1.6.	Διακοπή κρατήσεων Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΑΣ) στους συνταξιούχους του Δημοσίου	126
1.7.	Προβλήματα από τη μεταφορά των αρμοδιοτήτων της Γενικής Διεύθυνσης Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους στον ΕΦΚΑ	127
1.8.	Μη ορθή εφαρμογή αποφάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας για τους μισθούς και τις συντάξεις των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας	127
1.9.	Διακοπή της παραγραφής των κοινωνικοασφαλιστικών αξιώσεων του πρώην ΙΚΑ	128
1.10.	Επιστροφή καλοπίστως εισπραχθεισών παροχών - Απαλλαγή από καταλογισμό ποσού που προέκυψε λόγω σφάλματος της διοίκησης μετά τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη	128
1.11.	Αδυναμία λήψης σύνταξης και προνοιακών παροχών λόγω ασφαλιστικών οφειλών	129
1.12.	Επανεισαγωγή υπόθεσης σε Τοπική Διοικητική Επιτροπή (ΤΔΕ) λόγω πλημμελούς αιτιολογίας της προηγούμενης απόφασης	130
1.13.	Χορήγηση εφάπαξ παροχής από το ΕΤΕΑΕΠ (πρώην ΤΑΔΚΥ) κατ' εφαρμογή νεότερης ευμενέστερης νομοθεσίας	130
1.14.	Διαγραφή υπηρετούντων στην Ελληνική Αστυνομία από το ΕΤΕΑΕΠ (πρώην ΤΠΔΥ) και σχετικό αίτημα επιστροφής εισφορών.	131
1.15.	Συνταξιοδότηση λόγω γήρατος πατέρα αναπήρου τέκνου.	132
1.16.	Συνταξιοδότηση μητέρας με ανήλικο τέκνο με διατάξεις διαδοχικής ασφάλισης	132
1.17.	Καθυστερήση συνταξιοδότησης πλέον των πέντε ετών εργαζομένου, λόγω εκκρεμοδικίας ενώπιον δικαστηρίων, ύστερα από καταγγελία κατά του εργοδότη του	133
1.18.	Ασφαλιστική κάλυψη εγγονής από συνταξιούχο του ΟΑΕΕ	134
1.19.	Αμφισβήτηση από τον ΕΦΚΑ της ισχύος πληρεξουσίου συνταξιούχου του Ταμείου.	134
2.	Κοινωνική αλληλεγγύη και πρόνοια.	135
	Συνοπτική παρουσίαση.	135
2.1.	Εγγραφή αστέγων στο μητρώο ανέργων	136
2.2.	Ζητήματα που προέκυψαν από τη διαδικασία χορήγησης του κοινωνικού μερίσματος του Ν. 4501/2017	136
2.3.	Κατασχέσεις ακατάσχετων κοινωνικών παροχών	138
2.4.	Κατάσχεση επιδομάτων μητρότητας και συμπληρωματικής παροχής ΟΑΕΔ. ...	138

2.5.	Οι κυρώσεις στους δικαιούχους Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης οι οποίοι τέθηκαν σε καθεστώς αναστολής	139
2.6.	Συμπερίληψη πασχόντων από πρωτοπαθή ανοσοανεπάρκεια στο πλαίσιο του προγράμματος ατόμων που πάσχουν από αιματολογικές παθήσεις ...	141
3.	Παροχή υπηρεσιών υγείας	141
	Συνοπτική παρουσίαση	141
3.1.	Πρόσβαση σε υπηρεσίες Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας.....	142
3.2.	Αποτελεσματική λειτουργία Τμήματος Επειγόντων Περιστατικών και ιατρείου διαλογής Γενικού Νοσοκομείου κατά την εφημερία	143
3.3	Απόρριψη αιτήματος απόδοσης δαπάνης μετακίνησης εκτός του τόπου κατοικίας λόγω δυνατότητας παροχής υπηρεσιών υγείας από το συμβεβλημένο ιδιωτικό κέντρο του τόπου κατοικίας	143
3.4.	Άρνηση ιατρού δερματολόγου Γενικού Νομαρχιακού Νοσοκομείου να χορηγήσει βεβαίωση απαραίτητη για την χορήγηση στον ασθενή δαπάνης μετακίνησης	145
3.5.	Επιβάρυνση αλλοδαπής γυναίκας χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα σε εγκυμοσύνη με δαπάνη για νοσηλεία λόγω τοκετού τον Σεπτέμβριο του 2017	146
3.6.	Υποχρεωτικότητα εμβολιασμών σε παιδικούς σταθμούς και στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.....	147
3.7.	Εμβολιασμός ανηλίκων στερούμενων ΑΜΚΑ	147
4.	Προβλήματα πρόσβασης στην αγορά εργασίας.....	148
	Συνοπτική παρουσίαση.....	148
4.1.	Προβλήματα στη διεκπεραίωση των αιτήσεων αναγνώρισης της ισοτιμίας ή ισοτιμίας και αντιστοιχίας αλλοδαπών τίτλων σπουδών από τον Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (ΔΟΑΤΑΠ)	148
4.2.	Υπέρμετρες καθυστερήσεις στην επαγγελματική αναγνώριση αλλοδαπών τίτλων σπουδών από το Συμβούλιο Αναγνώρισης Επαγγελματικών Προσόντων (ΣΑΕΠ)	149
4.3.	Περιορισμοί στην άσκηση του επαγγέλματος «προπονητής ποδοσφαίρου»	150
4.4.	Μη θεώρηση αποδεικτικών ναυτικής ικανότητας Μηχανικών Εμπορικού Ναυτικού Γ΄ Τάξης	151
5.	Προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού	151
5.1.	Ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του παιδιού	151
	Συνοπτική παρουσίαση	151
5.1.1.	Γονική μέριμνα και αυτονομία του παιδιού	152
5.1.2.	Διατροφή ανήλικου τέκνου	152
5.1.3.	Δικαίωμα παιδιού να ζει με τους γονείς του.....	153
5.1.4.	Δικαίωμα επικοινωνίας με τον γονέα που δεν ζει με το παιδί.....	154
5.1.5.	Ενδοοικογενειακή βία – παραμέληση - Ο ρόλος του σχολείου.....	154
5.1.6.	Σεβασμός της ιδιωτικής ζωής - Η εικόνα του παιδιού στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης	155
5.2.	Δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση	156
	Συνοπτική παρουσίαση.....	156

5.2.1. Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση: Ελλιπής υλοποίηση του θεσμού της παράλληλης στήριξης	157
5.2.2. Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση: Παρεμβάσεις για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (εεα) στη γενική εκπαίδευση	157
5.2.3. Κίνδυνος αποκλεισμού από το νηπιαγωγείο παιδιού με ανάγκες ειδικής εκπαιδευτικής στήριξης	159
5.2.4. Μεταφορά μαθητών	159
5.2.5. Ένταξη αλλοδαπών μαθητών στην εκπαίδευση	160
5.2.6. Κατάσταση σχολικών κτιρίων και χώρων αναψυχής ανηλίκων	161
5.3. Ζητήματα φιλοξενίας σε παιδικούς σταθμούς	162
Συνοπτική παρουσίαση	162
5.3.1. Πρόγραμμα ΕΣΠΑ-ΕΕΤΑΑ «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής»: έλεγχος δικαιολογητικών φακέλων	162
5.3.2. Τροφεία δημοτικών και ιδιωτικών παιδικών σταθμών	162
5.3.3. Αποκλεισμός νηπίων από (προ)νηπιακά τμήματα παιδικών σταθμών λόγω χρήσης πάνας	163
6. Τριτοβάθμια εκπαίδευση	164
Συνοπτική παρουσίαση	164
6.1. Μετεγγραφές κανονικής διαδικασίας	165
6.1.1. Το οικογενειακό εισόδημα ως βασικό κριτήριο για τη μοριοδότηση αιτημάτων μετεγγραφής	165
6.1.2. Μετεγγραφές αδελφών προπτυχιακών φοιτητών με εισοδηματικά κριτήρια	166
6.2. Κατ' εξαίρεση μετεγγραφές	166
6.3. Θέματα νομιμότητας στη διαδικασία κατατακτήριων εξετάσεων πανεπιστημίου	167
6.4. Χορήγηση στεγαστικού επιδόματος φοιτητών	168
6.5. Ζητήματα δυσλειτουργίας του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου	169
6.6. Πρόβλεψη χρονικού ορίου για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής	171
7. Διαχείριση και προστασία φυσικού περιβάλλοντος	171
7.1. Προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας	171
Συνοπτική παρουσίαση	171
7.1.1. Κατολίθηση στο λιγνιτωρυχείο Αμυνταίου – Περιβαλλοντικές επιπτώσεις και περαιτέρω εκμετάλλευση	172
7.1.2. Δασική πυρκαγιά στο Μάτι	173
7.1.3. Επιπτώσεις στη δημόσια υγεία και στο περιβάλλον από τη διαχείριση απορριμμάτων και τη διάθεση λυμάτων του Κέντρου Υποδοχής και Ταυτοποίησης προσφύγων στη Μόρια Λέσβου	174
7.1.4. Παρακολούθηση της αντιμετώπισης των συνεπειών της διαρροής πετρελαιοειδών από το δεξαμενόπλοιο «Αγία Ζώνη II»	175
7.2. Διαχείριση αποβλήτων και διατήρηση-βελτίωση φυσικού περιβάλλοντος	176
Συνοπτική παρουσίαση	176
7.2.1. Παράνομη εξορυκτική δραστηριότητα και απόρριψη αποβλήτων στην Αγ. Μαρίνα Χανίων – Ακύρωση Ειδικής Μελέτης Αποκατάστασης	176
7.2.2. Αποκατάσταση χώρου ανεξέλεγκτης διάθεσης αποβλήτων στη Ζάκυνθο	177

7.2.3.	Εγκατάσταση βιολογικού καθαρισμού στον Δήμο Δοξάτου Δράμας	178
8.	Δίκτυα κοινωνικής ωφέλειας και κοινωνική ευθύνη	178
	Συνοπτική παρουσίαση.	178
8.1.	Οφειλές από παράνομη υδροδότηση σε κτίριο κατειλημμένο από πρόσφυγες.	179
8.2.	Απαλλαγή τελών αποχέτευσης λόγω μη σύνδεσης με το αποχετευτικό δίκτυο στους Δήμους Κηφισιάς και Αχαρνών	180
8.3.	Μειώσεις οφειλών προς τη ΔΕΗ και ακυρώσεις λογαριασμών έπειτα από παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη.	181
	Συγκεκριμένα, οι πολίτες διαμαρτυρήθηκαν για:	181
8.4.	Διαγραφές οφειλών από την ΕΥΔΑΠ και τη ΔΕΗ και εντοπισμός των πραγματικών υπόχρεων.	182
8.5.	Κεραίες κινητής τηλεφωνίας.	182
9.	Διαχείριση κοινόχρηστων χώρων	184
	Συνοπτική παρουσίαση.	184
	Ενδεικτικά, η Αρχή κλήθηκε να αντιμετωπίσει:	184
9.1.	Διαχείριση κοινόχρηστων χώρων – Προβλήματα επί της οδού Καλλιρρόης . .	185
9.2.	Διαφύλαξη κοινόχρηστου χώρου στην παραλιακή ζώνη Πανόρμου στη Νάξο	185
9.3.	Κατάληψη κοινοχρήστων χώρων από Καταστήματα Υγειονομικού Ενδιαφέροντος	186
9.4.	Καταβολή αποζημίωσης λόγω απαλλοτρίωσης ακινήτου	188
9.5.	Καταβολή αποζημίωσης ρυμοτομούμενων ακινήτων στον Δήμο Φυλής . .	188
9.6.	Καταβολή αποζημιώσεων από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού λόγω στέρσης χρήσης ακινήτων έπειτα από παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη	189
9.7.	Μετακίνηση - χωροθέτηση κάδων απορριμμάτων λόγω έλλειψης συγκεκριμένου σχεδιασμού	190
10.	Επιβολή και είσπραξη δημοτικών εσόδων	191
	Συνοπτική παρουσίαση	191
10.1.	Απαλλαγή από τα δημοτικά τέλη σε ακίνητα που δεν χρησιμοποιούνται και δεν ηλεκτροδοτούνται	192
10.2.	Επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών για Τέλος Ακίνητης Περιουσίας σε χώρους πιλοτής	193
10.3.	Διαγραφή χρεών τα οποία έχουν υποπέσει σε καθεστώς παραγραφής . .	194
11.	Μεταφορές	196
11.1.	Η διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων καταγραφής της νομικής και πραγματικής κατάστασης των οχημάτων . . .	197
12.	Φορολογία εισοδήματος	200
	Συνοπτική παρουσίαση.	200
12.1.	Παραγραφή παρακρατηθέντος φόρου εισοδήματος.	200
13.	Αστική κατάσταση και ιθαγένεια	201
13.1	Αστική κατάσταση	201
	Συνοπτική παρουσίαση.	201
13.1.1.	Διόρθωση ήσσονος σημασίας σφαλμάτων στις ληξιαρχικές πράξεις χωρίς δικαστική απόφαση ή εισαγγελική εντολή	202
13.1.2.	Απόρριψη αιτημάτων χορήγησης διαβατηρίων λόγω συντετμημένης	

αναγραφής του τόπου γέννησης στα δελτία ταυτότητας	203
13.1.3 Λατινική μεταγραφή ονοματεπωνυμικών στοιχείων στα ναυτικά φυλλάδια κατά παρέκκλιση του προτύπου ΕΛΟΤ 743.....	203
13.2. Ιθαγένεια	204
Συνοπτική παρουσίαση.....	204
13.2.1. Απονομή της ελληνικής ιθαγένειας	205
13.2.2. Ζητήματα καθορισμού της ελληνικής ιθαγένειας ανηλίκων	206
13.2.3. Ανάκληση ιθαγένειας πολιτογραφημένων ομογενών	207
14. Μετανάστευση	208
14.1. Τροποποιήσεις του Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης.....	208
14.2. Καθυστερήσεις στη διαδικασία χορήγησης αδειών διαμονής για εξαιρετικούς λόγους	209
15. Πολιτικό άσυλο	211
Συνοπτική παρουσίαση.....	211
15.1. Είσοδος και συνθήκες υποδοχής αιτούντων άσυλο	211
15.2. Πρόσβαση στο άσυλο.....	213
15.3. Έκθεση για τη μετεγκατάσταση αιτούντων άσυλο (Relocation)	213
Νομοθετικές & Οργανωτικές Προτάσεις – Παρατηρήσεις επί Σχεδίων Νόμου – Ειδικές Εκθέσεις	215
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	217
1. Υπουργεία.....	217
1.1. Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.....	217
1.2. Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης	217
1.3. Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	218
& Υπουργεία Μεταναστευτικής Πολιτικής και Υγείας	218
& Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης	219
ΑΠΟΔΟΧΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ.....	219
1.4. Υπουργείο Εσωτερικών	219
ΑΠΟΔΟΧΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ.....	221
1.5. Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής	221
& Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη	222
ΑΠΟΔΟΧΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ.....	222
1.6. Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής	222
& Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων	222
1.7. Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης.....	223
1.8. Υπουργείο Οικονομικών.....	223
& Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	224
& Υπουργεία Εσωτερικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.....	224
& Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	225
ΑΠΟΔΟΧΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ.....	226
1.9. Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων	226
& Υπουργείο Οικονομικών.....	227
1.10. Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας.....	228
1.11. Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού.....	229

1.12.	Υπουργείο Υγείας.....	230
	ΑΠΟΔΟΧΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ.....	231
2.	Λοιποί φορείς	231
2.1.	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου – Δυτικής Μακεδονίας	231
	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΕΠΙ ΣΧΕΔΙΩΝ ΝΟΜΟΥ	232
1.	Παρατηρήσεις στο σχέδιο νόμου «Επείγουσες ρυθμίσεις αρμοδιότητας Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής» (Ν. 4587/2018)	232
2.	Επισημάνσεις του Συνηγόρου του Πολίτη επί του νομοσχεδίου «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης – Εμβάθυνση της Δημοκρατίας – Ενίσχυση της Συμμετοχής – Βελτίωση της οικονομικής και αναπτυξιακής λειτουργίας των ΟΤΑ [Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι»] – Ρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας των ΦΟΔΣΑ – Ρυθμίσεις για την αποτελεσματικότερη, ταχύτερη και ενιαία άσκηση των αρμοδιοτήτων σχετικά με την απονομή ιθαγένειας και την πολιτογράφηση – Λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας ΥΠΕΣ» (Ν. 4555/2018).....	233
3.	Οι θέσεις του Συνηγόρου του Πολίτη επί του νομοσχεδίου «Μέτρα για την Προώθηση των Θεσμών της Αναδοχής και Υιοθεσίας» (Ν.4538/2018)	234
4.	Παρατηρήσεις του Συνηγόρου του Πολίτη στο σχέδιο νόμου για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (Ν. 4540/2018) ...	235
1.	Ειδική Έκθεση «Εσοδα δήμων και κράτος δικαίου»	235
2.	Ειδική Έκθεση «Κατασχέσεις τραπεζικών λογαριασμών για οφειλές προς το Δημόσιο»	236
	Παραπομπές σε Εισαγγελικές αρχές — Πειθαρχικοί Έλεγχοι	239
	ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΣΕ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ	241
	ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ	242
	Δράσεις Δημοσιότητας & Συνεργασίες	243
	ΔΡΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ	245
1.	ΗΜΕΡΙΔΕΣ	245
2.	ΟΜΙΛΙΕΣ – ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	246
3.	ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ	246
3.1.	Με τη Διεθνή Ένωση Συνηγόρων (ΙΟΙ) για το προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα	246
3.2.	Με τον Ολλανδό Συνήγορο του Πολίτη	247
3.3.	Με τη Ρωσίδα Συνήγορο του Πολίτη για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων	247
3.4.	Με το Συμβούλιο της Ευρώπης	248
3.5.	Με την Ευρωπαϊά Διαμεσολαβήτρια	248
3.6.	Με την Επίτροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Κύπρου	248
3.7.	Με τον Πρόεδρο του Κινεζικού Οργανισμού για την Ανάπτυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	249
3.8.	Με τον Πρέσβη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Ολλανδίας	249
3.9.	Με τους Εθνικούς Μηχανισμούς Πρόληψης Βασανιστηρίων της Μ.Βρετανίας και της Αυστραλίας	249
4.	Εξορμήσεις στην περιφέρεια – Αυτοψίες / επισκέψεις	250

4.1.	Εξορμήσεις στην περιφέρεια	250
4.2.	Αυτοψίες / επισκέψεις	250
5.	Συμμετοχή σε διεθνή δίκτυα και προγράμματα	251
5.1.	Το Διεθνές Ινστιτούτο Διαμεσολαβητών (IOI).....	251
5.2.	Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαμεσολαβητών (ENO)	251
5.3.	Το Δίκτυο των Συνηγόρων των Μεσογειακών Χωρών (AOM)	251
5.4.	Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Συνηγόρων του Παιδιού (ENOC)	252
5.5.	Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Φορέων για την Ισότητα (EQUINET)	252
5.6.	Το Δίκτυο Εθνικών Μηχανισμών Πρόληψης της Νοτιοανατολικής Ευρώπης	252
5.7.	Το Πρόγραμμα Παρακολούθησης Επιστροφών Αλλοδαπών (Forced-Return Monitoring project)	252
5.8.	Το ευρωπαϊκό δίκτυο των Εθνικών Μηχανισμών Πρόληψης κατά των Βασανιστηρίων	253
6.	Συνεργασίες με ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς και οργανισμούς	253
6.1.	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών –Υπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες	253
6.2.	Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA)	253
6.3.	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ)	254
7.	Συνεργασία με εθνικούς φορείς	254
7.1.	Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ)	254
7.2.	Σώμα Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης (ΣΕΕΔΔ)	254
7.3.	Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος (ΚΕΔΕ).....	255
8.	Συνεργασία με το Ελληνικό Κοινοβούλιο	255
9.	Συμμετοχή σε Εθνικές Επιτροπές/Συμβούλια	255
9.1.	Συμβούλιο Υψηρειακής Κατάστασης Προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων	255
9.2.	Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Διοικήσεων (ΕΣΕΔ).....	255
	Θεσμικό πλαίσιο και στελέχωση του θεσμού	257
1.	Νομικό πλαίσιο του θεσμού.....	259
2.	Εμπλουτισμός του νομικού πλαισίου το 2018	259
2.1.	Ο Ν. 4512/2018 – άρθρ. 105 παρ. 6	259
2.2.	Ο Ν. 4538/2018 – άρθρ. 2 παρ. 4	260
2.3.	Ο Ν. 4555/2018 - άρθρ. 115, 160 παρ 9, 162 παρ. 3, 170, 171 παρ. 2, 173, 256 παρ. 3	261
	Οργάνωση και Στελέχωση του Συνηγόρου του Πολίτη	264

